

Lidia Derfert-Wolf

Biblioteka Główna Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy

Stowarzyszenie EBIB

lidka@utp.edu.pl

Beata Starosta

Biblioteka Politechniki Wrocławskiej

Stowarzyszenie EBIB

beata.starosta@pwr.edu.pl

Felieton przyszłościowy

Tematyka przyszłości bibliotek poruszana była niejednokrotnie w „Biuletynie EBIB” i wciąż niezmiennie wzbudza zainteresowanie czytelników i autorów. Z pewnością dlatego, że ciągle kreowane są nowe prognozy, adekwatne do bieżących zjawisk, wymuszających reorganizację pracy, wdrażanie nowych narzędzi i nade wszystko nabywanie w szybkim tempie nowych kompetencji. Przypomnijmy choćby stale „udoskonalaną” Ustawę 2.0 czy trwającą pandemię, sytuacje niewspółmierne, jednak obydwie zmienne i nieoczekiwane.

Na przestrzeni lat nie zmienia się tylko jedno – społeczny i usługowy wymiar naszych działań. Bo o ile można sobie wyobrazić bibliotekę bez tradycyjnych zbiorów, to bez użytkowników już nie. Truizmem jest stwierdzenie, że to zmiany w otaczającym świecie mają wpływ na kształtowanie się nowego oblicza biblioteki czy bibliotekarza, jednak znaczenia nabiera sytuacja odwrotna – to biblioteki rozpowszechniając bezpłatnie wiedzę i informację, dostarczając rozrywki i miejsc twórczych spotkań, przyczyniają się do rozwoju technologii, nauki, bogactwa informacyjnego, kreują nowe oblicza kultury i świadomości społecznej.

Czy jest tu jeszcze biblioteka? Nowe wyzwania, zadania i kompetencje – to hasło przewodnie niniejszego numeru „Biuletynu EBIB”. Niewątpliwie jest tu jeszcze biblioteka, jednak zmieniona i podlegająca kolejnym przeobrażeniom. Biblioteka jako miejsce współdziałania ludzi i społeczności, kreowania idei, realizacji pomysłów, jako miejsce przenikania wiedzy, edukacji i badań, jako miejsce kształtowania nowych kompetencji bibliotekarzy. Oddajmy jednak głos autorom, którzy czerpiąc ze swojej wiedzy i doświadczeń, dzielą się z nami wizjami przyszłości lub praktykami nowej teraźniejszości.

Maria M. Pawłowska i Marta E. Wachowicz wprowadzają nas w nowy obszar zainteresowania bibliotek i bibliotekarzy – zarządzanie danymi badawczymi. Ponieważ jednak jesteśmy przekonani co do konieczności „zaopiekowania się” tym zagadnieniem, szczególnie w bibliotekach akademickich, przedstawiona przez autorki propozycja podnoszenia kompetencji w Data Steward School, organizowanej przez Visnea sp. z o.o. we współpracy z GO-FAIR Initiative, może zachęcić do skorzystania z tej oferty.

Artykuły tematyczne rozpoczyna tekst Moniki Schmeichel-Zarzecznej, która przywołuje w nim hasło „Biblioteka to ludzie”, jako motto przyszłości. Autorka podkreśla, że powinno nastąpić przeniesienie zainteresowania ze zbiorów na człowieka, przy czym ma tu na myśli nie tylko użytkownika, ale również pracownika biblioteki. Analizuje raporty poświęcone kompetencjom przyszłości i opisuje umiejętności, których oczekuje się od bibliotekarzy. Zaznacza też wartość współpracy międzypokoleniowej. Podobny trend rozwoju bibliotek publicznych przewiduje Roman Wojciechowski, twierdząc, że zbiory biblioteczne mogą stać się sprawą drugorzędą na rzecz biblioteki jako miejsca, które tworzą ludzie. I choć sam autor podchodzi sceptycznie do zaakceptowania zmian przez środowisko bibliotekarzy, to zgadzamy się z Jego przesłaniem, że *To się już dzieje!* A dowodzi tego w kolejnym tekście Paweł Braun, relacjonując projekty podejmowane przez Bibliotekę Miejską w Łodzi, a wśród nich tworzenie z bibliotek miejsc przeznaczonych na debaty dotyczące wolności, demokracji i uczestnictwa mieszkańców w kształtowaniu swojego otoczenia. Kontynuując wątek funkcjonowania bibliotek w pandemii i czytając artykuł Magdaleny Rowińskiej, można ukuć piękne hasło „Bibliotekarz potrafi”. Autorka opisuje kulisy nowej, wynikającej z pandemii, organizacji pracy w bibliotece akademickiej (BUW), sprawnego reagowania na pojawiające się zniechęcające obostrzenia, wprowadzania nowych przepisów wewnętrznych i narzędzi pracy, stwierdzając, że pandemiczne doświadczenia określiły nową wizję biblioteki, w której wiele zadań będzie teraz realizowanych w sposób hybrydowy. Z kolei Kamila Kokot-Kanikuła i Agnieszka Szymik przedstawiają – w ujęciu praktycznym – nowe kompetencje bibliotekarzy akademickich niezbędne do pracy w zespole ds. polityk wydawniczych polskich czasopism naukowych w Bibliotece Politechniki Gdańskiej. Zanim zespół zajął się tworzeniem zaprezentowanej w artykule bazy, konieczne było nabycie nowych umiejętności przez wszystkich jego członków. Autorki opisują proces organizowania zespołu, w tym dobór pracowników oraz etapy i sposoby podnoszenia ich kwalifikacji. Anna Kamińska, pozostając w temacie nowych wyzwań i kompetencji bibliotekarzy akademickich, prezentuje cykl szkoleń w zakresie otwartej nauki zorganizowanych w BUW, omawiając nie tylko problemy poruszane na kursach, ale również opinie formułowane przez ich uczestników.

W czerwcowym „Biuletynie EBIB” mamy też komunikat przybliżający rozmowę dyrektorów dwóch bibliotek narodowych oraz dwa sprawozdania z konferencji. Podobnie jak wiele innych spotkań w ostatnim roku, te również odbyły się online i taką formę organizowania imprez także można uznać za znak nadchodzących przemian. Henryk Hollender zrelacjonował jedno ze spotkań z cyklu *SSSHHH! Listening to the Noise of National Libraries Around the World*, którego gościem był Dyrektor Biblioteki Narodowej w Warszawie, a w roli gospodarza wystąpił Dyrektor Biblioteki Narodowej Izraela. Leszek Szafranski przybliżył tematy poruszane na konferencji „Zarządzanie zasobami nauki i dydaktyki w otwartym dostępie – standardy, narzędzia, dobre praktyki”, która w całości dotyczy zagadnień biblioteki przyszłości, z punktu widzenia naukowców i studentów. Natomiast Jolanta Kokoszka przedstawia relację z konferencji „Aktywność, kreatywność, rozwój – pracownik instytucji kultury XXI wieku”, która nie tylko swoim tematem wpasowuje się w temat niniejszego numeru, ale również faktem, że było to wydarzenie skupiające prelegentów i uczestników z różnych instytucji kultury, m.in. muzeów, archiwów, bibliotek czy domów kultury. Wszystkie te instytucje zająbiają się w zakresach swoich działań, wymagają od pracowników podobnych kompetencji, nasuwa się zatem myśl, że coraz szersza współpraca pomiędzy nimi jest oczekiwaną wizją przyszłości.

Pożytecznej lektury i impulsów do podejmowania nowych wyzwań!